1. **"తెలంగాణ ప్రాంతీయ కమిటీ యొక్క అసమర్థమైన పనితీరు ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమం యొక్క ప్రారంభ దశ ఆవిర్భావానికి దోహదపడింది." వ్యాఖ్యానించండి.**

1958లో తెలంగాణ ప్రాంతీయ కమిటీ (TRC) ఏర్పాటు అనేది ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతీయ కమిటీ ఆదేశం ప్రకారం ఒక రాజ్యాంగ మరియు పరిపాలనా యంత్రాంగం, ఇది కొత్తగా విలీనమైన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో తెలంగాణ ప్రాంతం యొక్క అభివృద్ధి మరియు పరిపాలనా ప్రయోజనాలను కాపాడటానికి రూపొందించబడింది. అయితే, ఈ సంస్థను సమర్థవంతంగా అమలు చేయడంలో వైఫల్యం తెలంగాణ వేర్పాటువాద ఉద్యమం యొక్క ప్రారంభ దశకు, ముఖ్యంగా 1969 ఆందోళనకు ప్రధాన దోహదపడే కారకంగా తరచుగా పేర్కొనబడింది.

TRC యొక్క ఉద్దేశించిన పాత్ర మరియు అధికారాలు

పెద్దమనుషుల ఒప్పందం (1956) తరువాత TRCని సంస్థాగత రక్షణగా భావించారు. దాని పాత్రలలో ఇవి ఉన్నాయి:

- వ్యవసాయం, విద్య, ప్రజా ఆరోగ్యం, స్థానిక సంస్థలు వంటి ముఖ్య అభివృద్ధి రంగాలపై అధికారం.
- **చట్టసభా సమీక్షా అధికారం:** తెలంగాణకు సంబంధించిన సాధారణ బిల్లులను అసెంబ్లీలో ప్రవేశపెట్టే ముందు టీఆర్‌సీ ఆమోదం తప్పనిసరి.
- **పర్యవేక్షణ మరియు ప్రణాళిక:** తెలంగాణ ప్రాంతానికి ప్రత్యేకంగా అభివృద్ధి పథకాలను సిద్ధం చేసి సమీక్షించే అధికారం.
- **భూసంరక్షణ:** తెలంగాణ భూములను బాహ్యులకు అనవసరంగా బదిలీ చేయకుండా పర్యవేక్షించే అధికారం.
- **వివాద పరిష్కారం:** టీఆర్‌సీ మరియు రాష్ట్ర నాయకత్వం మధ్య తలెత్తే విభేదాలను పరిష్కరించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని చేరదీసే విధానం.

ఈ అధికారాలు సక్రమంగా అమలైనట్లయితే, ప్రాంతీయ అసమానతలు, ఆర్థిక నిర్లక్ష్యం మరియు సాంస్కృతిక పక్షపాతం వంటి ప్రధాన సమస్యలను సమర్థంగా పరిష్కరించగలిగేవి.

TRC యొక్క అసమర్థతకు దారితీసే అంశాలు

ప్రతిష్టాత్మకమైన ఆదేశం ఉన్నప్పటికీ, బహుళ నిర్మాణాత్మక మరియు రాజకీయ కారణాల వల్ల TRC అసమర్థంగా మారింది:

1. **రాజకీయ సహాయ నిరాకరణ**

- 1958లో TRC స్థాపించబడిన తర్వాత ముఖ్యమంత్రి నీలం సంజీవ రెడ్డి దానిని పనిచేయడానికి అనుమతించలేదని తెలుస్తోంది.
- నిజమైన రాజకీయ సంకల్పం లేకపోవడం సంస్థాగత ప్రారంభానికి ఆటంకం కలిగించింది.

2. **పరిపాలనా బలహీనతలు**

- తగినంత నిధులు, సిబ్బంది మరియు స్వయంప్రతిపత్తి లేకపోవడం
- ఎటువంటి బంధన అధికారం లేకుండా కేవలం సంప్రదింపుల సంస్థగా పనిచేసింది.

3. **ఆదేశం యొక్క కోత**

- 1962లో అభివృద్ధి పథకాలను రూపొందించే అధికారం తీసివేయబడింది.
- తెలంగాణ ఎమ్మెల్యేలందరికీ అసలు 15 మంది నుండి సభ్యత్వం తగ్గించబడింది, కేంద్రీకృత ప్రాతినిధ్యం బలహీనపడింది.

4. **విస్మరించబడిన సిఫార్సులు**

- రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అభివృద్ధి సూచనలను చాలా అరుదుగా అమలు చేసింది.
- భూమి నియంత్రణపై TRC అధికారాన్ని ఉల్లంఘించారు.

5. **అసమర్థమైన వివాద పరిష్కారం**

- వివాదాలను పరిష్కరించే బాధ్యతను అప్పగించిన గవర్నర్, సమర్థవంతంగా మధ్యవర్తిత్వం వహించడంలో విఫలమయ్యారు.

6. **చివరికి రద్దు**

- ఆరు-పాయింట్ల ఫార్ములా (1973) TRCని పూర్తిగా రద్దు చేసింది, ఒక ముఖ్యమైన సంస్థాగత భద్రతను ముగించింది.

TRC యొక్క పాక్షిక ప్రభావానికి రుజువు

పరిమితులు ఉన్నప్పటికీ, కె.వి. నారాయణ రెడ్డి వంటి పండితులు టి.ఆర్.సి. దాని పరిమిత ఆదేశంలో సాపేక్షంగా బాగా పనిచేసిందని గమనించారు:

- అసెంబ్లీలో తెలంగాణ ఆందోళనలను లేవనెత్తుతూ ఒత్తిడి బృందంగా పనిచేశారు.
- సురక్షిత అభివృద్ధి నిధులు, ఉదా.₹ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయానికి 3 కోట్ల గ్రాంట్.
- విద్య మరియు ఉపాధిలో ప్రాంతీయ అసమానతలను ఎత్తి చూపారు.

ప్రత్యేక తెలంగాణ ఉద్యమానికి లింక్

- సంస్థాగత న్యాయం అందించడంలో టిఆర్‌సి వైఫల్యం ప్రజల నిరాశకు ప్రధాన కారణాలలో ఒకటిగా మారింది.
- 1969 తెలంగాణ ఉద్యమం సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణ గుర్తింపు, వనరులు మరియు అవకాశాలు రాజీ పడుతున్నాయనే భావన నుండి ఉద్భవించింది.
- TRC ద్వారా వాగ్దానం చేయబడిన రక్షణలను అమలు చేయకపోవడం వల్ల పరాయీకరణ మరియు ప్రాంతీయ అపనమ్మకం ఏర్పడింది.

ముగింపు

విలీనం తర్వాత తెలంగాణ భయాలను తొలగించడానికి రాజకీయ రాజీగా TRC స్థాపించబడినప్పటికీ, దాని అసమర్థమైన పనితీరు మరియు చివరికి విచ్ఛిన్నం ప్రాంతీయ ఉపాంతీకరణ యొక్క ఆందోళనలను మాత్రమే ధృవీకరించాయి. TRCకి స్వయంప్రతిపత్తి, రాజకీయ మద్దతు మరియు క్రియాత్మక వనరులు మంజూరు చేయబడి ఉంటే, అది అనేక మనోవేదనలను తగ్గించి, ప్రత్యేక రాష్ట్రం కోసం డిమాండ్‌ను ఆలస్యం చేసి ఉండవచ్చు లేదా తగ్గించి ఉండవచ్చు. భారతదేశం వంటి పెద్ద రాజకీయ సంస్థలో ప్రాంతీయ ఆకాంక్షలను తీర్చడానికి పనితీరులో సమాఖ్య మరియు ప్రాంతీయ సంస్థలకు అధికారం ఇవ్వడం యొక్క ప్రాముఖ్యతకు TRC వైఫల్యం ఒక పాఠంగా పనిచేస్తుంది.

2. 1956లో హైదరాబాద్ రాష్ట్రాన్ని ఆంధ్ర రాష్ట్రంతో విలీనం చేయడంపై పండిట్ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ దృక్కోణాలను పరిశీలించండి.

1956లో హైదరాబాద్ రాష్ట్రంలోని తెలంగాణ ప్రాంతాన్ని ఆంధ్ర రాష్ట్రంతో విలీనం చేసి ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు చేయడం స్వాతంత్ర్యానంతర భారత సమాఖ్యవాదంలో ఒక కీలకమైన ఘట్టంగా గుర్తించబడింది. ఈ విలీనంపై పండిట్ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ దృక్పథం చాలా సూక్ష్మంగా ఉంది - జాతీయ సమైక్యత, సాంస్కృతిక పరిరక్షణ, చట్టపరమైన సమస్యలు మరియు రాజకీయ బలవంతాల యొక్క పోటీ ఆందోళనల ద్వారా రూపొందించబడింది.

1. నెహ్రూ ప్రారంభ రిజర్వేషన్లు: హైదరాబాద్ వైవిధ్య పరిరక్షణ

- **సాంస్కృతిక ఆందోళనలు**: నెహ్రూ మొదట్లో హైదరాబాద్‌ను "ఆదర్శ" రాష్ట్రంగా భావించారు, ఎందుకంటే దాని బహుభాషా కూర్పు (తెలుగు, మరాఠీ, కన్నడ) మరియు గొప్ప దక్కనీ సాంస్కృతిక వారసత్వం కారణంగా హైదరాబాద్ ను ఆదర్శ" రాష్ట్రంగా భావించారు.
- రాష్ట్రాన్ని విచ్ఛిన్నం చేయడం వల్ల దాని చారిత్రక మరియు సాంస్కృతిక ప్రత్యేకత తగ్గిపోతుందని భయపడి, అతను దానికి వెనుకాడాడు.
- ఈ విలీనాన్ని కేవలం పరిపాలనాపరమైన మార్పుగా కాకుండా, సమాఖ్య ఐక్యతకు దీర్ఘకాలిక చిక్కులతో కూడిన "మానసిక మరియు భావోద్వేగ మార్పు"గా ఆయన అర్థం చేసుకున్నారు.

2. చట్టపరమైన మరియు దౌత్యపరమైన నిర్బంధాలు

- **పరిష్కారం కాని అంతర్జాతీయ స్థితి**: హైదరాబాద్‌లో భారతదేశం యొక్క సైనిక చర్యపై నిజాం UNకు చేసిన ఫిర్యాదు (1948) 1956 వరకు పెండింగ్‌లో ఉంది, ఇది విలీనాన్ని వ్యతిరేకించడానికి నెహ్రూ దౌత్య గదిని నిరోధించింది.
- **సుప్రీంకోర్టు తీర్పులు (1950 & 1951)**హైదరాబాద్ ఇంకా భారతదేశంలో అంతర్భాగం కాదని తీర్పు ఇచ్చింది, ఇది నెహ్రూ చట్టపరమైన వైఖరిని మరింత క్లిష్టతరం చేసింది.
- అందువల్ల నెహ్రూ రాజ్యాంగ మార్గాల ద్వారా విలీనాన్ని నడిపిస్తూనే అంతర్జాతీయంగా ఎదురుదెబ్బలు రాకుండా జాగ్రత్తగా అడుగులు వేయాల్సి వచ్చింది.

3. రాజకీయ ఒత్తిడి మరియు ఆంధ్ర లాబీయింగ్

- ఆంధ్ర, తెలంగాణ మధ్య భాషా, సాంస్కృతిక అనుబంధం ఉందని చెప్పుకునే ఆంధ్ర నాయకుల నుండి నెహ్రూ నిరంతర లాబీయింగ్‌ను ఎదుర్కొన్నారు.
- విలీనం కోసం ఒత్తిడి తీసుకురావడానికి ఆంధ్ర నాయకులు ప్రజల ఒత్తిడిని, రాజకీయ సమీకరణను ఉపయోగించారు.
- **బ్లాక్‌మెయిల్ రాజకీయాలు** మరియు ఆధిపత్య ఆంధ్ర వర్గాల నుండి వచ్చిన ఒత్తిడి అతను చివరికి అంగీకరించడానికి దోహదపడింది.

4. నెహ్రూ అయిష్టత మరియు భావోద్వేగ అసౌకర్యం

- విలీనానికి అనుమతి ఇచ్చినప్పటికీ, నెహ్రూ ఆ నిర్ణయంతో అసంతృప్తి చెందారు.
- అతను ప్రముఖంగా ఇలా వ్యాఖ్యానించాడు:

  "మనం ఒక అమాయక అమ్మాయిని (తెలంగాణ) ఒక అల్లరి అబ్బాయికి (ఆంధ్ర) తో పెళ్లి చేస్తున్నాం... వాళ్ళు సర్దుకుపోతే మంచిది; లేకపోతే విడాకులు తీసుకోవచ్చు."
- ఈ రూపకం సమైక్య ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో తెలంగాణ విధి పట్ల ఆయన భావోద్వేగ ఆందోళనను మరియు అంతర్లీనంగా ఉన్న ఆందోళనను ప్రతిబింబిస్తుంది.
- ఆయన విలీనాన్ని "విస్తరణవాద సామ్రాజ్యవాదం యొక్క రంగు" కలిగి ఉందని, ఆంధ్ర ఆధిపత్యంపై ఆందోళనలను సూచిస్తుందని కూడా వర్ణించారు.

5. రక్షణ చర్యలు మరియు ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియపై ప్రాధాన్యత

- తెలంగాణకు రక్షణ చర్యలను సంస్థాగతీకరించడానికి (ఉదాహరణకు, TRC – తెలంగాణ ప్రాంతీయ కమిటీ) పెద్దమనుషుల ఒప్పందాన్ని (1956) నెహ్రూ సమర్థించారు.
- ఇటువంటి చర్యలు సమతుల్య అభివృద్ధిని నిర్ధారిస్తాయని మరియు ఉపాంతీకరణను నివారిస్తాయని ఆయన ఆశాభావం వ్యక్తం చేశారు.
- ఆయన విధానం ప్రజాస్వామ్య విలువలలో పాతుకుపోయింది, స్థానిక గుర్తింపులను గౌరవించే క్రమంగా ఏకీకరణను ఊహించింది.

6. వారసత్వం మరియు తెలంగాణ ఉద్యమం

- నెహ్రూ భయాలు చివరికి 1969 తెలంగాణ ఆందోళనలో కార్యరూపం దాల్చాయి, ఇది ఆంధ్ర ఉన్నత వర్గాల రక్షణలు మరియు ఆధిపత్యాన్ని ఉల్లంఘించినందుకు ప్రతిస్పందన.
- TRC వంటి సంస్థాగత భద్రతా చర్యల వైఫల్యం నెహ్రూ ఉద్దేశానికి మరియు వాస్తవ అమలుకు మధ్య అంతరాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.
- 2014లో తెలంగాణ ఏర్పడటం నెహ్రూ తొలినాళ్లలో భావించిన భయాలను, ఆయన ముందుగానే ఉపయోగించిన "విడాకులు" అనే రూపకాన్ని ధృవీకరించింది.

ముగింపు

1956లో హైదరాబాద్‌ను ఆంధ్రతో విలీనం చేయడంపై పండిట్ నెహ్రూ దృక్పథం ఆదర్శవాదం, వాస్తవికత మరియు జాగ్రత్తల సమ్మేళనం. చట్టపరమైన మరియు రాజకీయ ఒత్తిళ్ల కారణంగా విలీనాన్ని ఆమోదించాల్సి వచ్చినప్పటికీ, ఆయన స్పష్టమైన అసౌకర్యంతో మరియు రక్షణ చర్యల ద్వారా తెలంగాణ గుర్తింపును కాపాడుకోవడంపై స్పష్టమైన ప్రాధాన్యతతో అలా చేశారు. ఆయన సూక్ష్మమైన వైఖరి భారత ఐక్యత చట్రంలో ప్రాంతీయ ఆకాంక్షలను నిర్వహించడంలో సంక్లిష్టతలను మరియు వైవిధ్యభరితమైన దేశంలో భాషా పునర్వ్యవస్థీకరణ సవాళ్లను తెలియచేస్తుంది.